

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

в.о. ректора Національної академії
керівних кадрів культури і мистецтв
кандидат мистецтвознавства, професор

Валерій МАРЧЕНКО

« 08 травня 2024 року

ВИСНОВОК

**про наукову новизну, теоретичне та практичне значення
результатів дисертації Горбула Тараса Олександровича**
на тему «Діджиталізація культурної спадщини в контексті соціокультурних
трансформацій ХХІ століття», подану на здобуття ступеня доктора філософії
з галузі знань 03 Гуманітарні науки
за спеціальністю 034 Культурологія

Публічна презентація проведена на кафедрі креативних культурних
індустрій

30 квітня 2024 року, протокол № 14

Актуальність теми дослідження. Соціокультурні трансформації ХХІ століття, викликані продовженням і нарощенням тенденцій попередньої доби, пов'язаних з глобалізацією і водночас локалізацією суспільств і культур; інформатизацією і стрімким впровадженням технологій у економіко-виробничі і суспільні сфери життя, – безперечно вплинули на поступову зміну культурної парадигми, викликавши пошуки інноваційних інструментів і моделей для реалізації нових стратегій сталого розвитку, збереження культурних надбань та максимальна їх репрезентація на світовому та національному рівнях.

Поширення цифрових технологій, цифровізація культури та утворення новітніх її форм детермінували процеси діджиталізації, що торкнулися й сфери збереження культурної спадщини та її популяризації як автентичного культурного набутку. Протягом останнього десятка років, прогрес у технологіях сприяв виникненню та втіленню численних проєктів, спрямованих на дослідження, збереження, інтерпретацію та візуальне представлення різноманітних зібрань культурної спадщини завдяки використанню комп'ютерної візуалізації. Використання цифрових інструментів може допомогти фахівцям впорядковувати велику кількість даних, залучити спеціалістів до наукового дослідження та фіксації минулого. Сучасні цифрові технології відіграють значущу роль у справі збереження та популяризації культурної спадщини, надаючи нові можливості для дослідження, збереження та доступу до культурних артефактів. Діджитал-інструменти та цифрові технології набувають виняткового значення у питанні збереженню (оцифрування) та репрезентації об'єктів культурної спадщини, формуючи у

віртуальному середовищі віртуальні цифрові колекції, та задаючи вектор формування цифрових мережевих закладів культури, музеїв, галерей, які можуть виставляти на загальний огляд взірці предметів культурної спадщини. Необхідність детального вивчення цих тенденцій та переосмислення цифрових інновацій в річищі актуальних процесів сучасності обумовило вибір теми дослідження – «Діджиталізація культурної спадщини в контексті соціокультурних трансформацій XXI століття».

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертація виконана згідно з планом науково-дослідної роботи кафедри креативних культурних індустрій Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв та відповідає дослідницькій тематиці кафедри «Актуальні проблеми теоретичної та практичної культурології» (державний реєстраційний номер № 0120U105692). Тему наукової роботи затверджено рішенням Вченої ради Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв (протокол № 4 від 27.10.2020), уточнена рішенням Вченої ради Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв (протокол № 6 від 26.12.2023).

Наукова новизна одержаних результатів дослідження визначається тим, що на основі культурологічного аналізу досліджено феномен діджиталізації культурної спадщини в контексті соціокультурних трансформацій XXI ст., при цьому *вперше*: в проблемному полі сучасної культурології розкрито сутність феномену діджиталізації у її ціннісно-смысловому вимірі, а також як інноваційної технології у глобальному процесі цифровізації сучасної культури, застосування якої дозволяє зберігати та відновлювати надбання культурної спадщини, зокрема національної культурної спадщини України з метою її популяризації та залучення до скарбниці світового культурного простору; введено в науковий обіг поняття «діджиталізація культурної спадщини», що інтерпретовано як процес технологічної реконструкції об'єктів культурної спадщини шляхом створення їх цифрових копій з метою збереження, відновлення та популяризації культурних надбань минулого, а також для подальшого їх дослідження через забезпечення доступності цих ресурсів на основі застосування сучасних інформаційних та комунікаційних технологій; виокремлено провідні напрями діджиталізації культурної спадщини, кожен з яких виконує специфічну функцію. Перший напрям передбачає перетворення традиційних культурних об'єктів у цифровий формат, що дозволяє створити унікальні ресурси та інформацію з довгостроковою цінністю, доступні для широкого кола користувачів; другий напрям забезпечує створення електронних форм нових культурних об'єктів, які вже стають частиною культурної спадщини, втім, утворюють сучасний цифровий культурний контент; *уточнено*: напрями застосування мультимедійних цифрових технологій, таких як 3D-сканування, 3D-друк, цифрове моделювання, віртуальна реконструкція, голографічна проекція, доповнена реальність, у створенні цифрових проєктів об'єктів культурної спадщини, що зазнали руйнувань в ході війни; критерії діджиталізації культурної спадщини: їх значення, наукову, доказову та іншу цінність; *набули подальшого розвитку*: уявлення про діяльність світових культурних інституцій, державних та недержавних організацій в Україні,

спрямованих на збереження культурної спадщини, її популяризації з метою недопущення знищення її як світового та національного культурного надбання; положення про актуалізацію культурної спадщини в аспекті відновлення та збереження культурних цінностей, як основу міжкультурної комунікації в сучасному цифровому культурному просторі.

Теоретичне та практичне значення дослідження полягає в тому, що висновки та результати дисертації можуть бути використані у навчальному процесі, закладами та установами галузі культури, у навчальній практиці майбутніх працівників культурних установ, культурологів, мистецтвознавців; як методичні рекомендації для розробки віртуальних музеїв, бібліотек, баз даних тощо. Основні положення та висновки дисертаційного дослідження можуть стати основою для подальших наукових робіт з проблем цифрових технологій у сфері культури, діджиталізації культурної спадщини, а також при розробці теоретико-методологічних засад філософії культури, теорії культури, соціології культури, культурології.

Особистий внесок здобувача. Дисертація є самостійним науковим дослідженням, в якому на основі культурологічного аналізу досліджено феномен діджиталізації культурної спадщини в контексті соціокультурних трансформацій ХХІ ст. Усі наукові результати, викладені в дисертації, отримано автором особисто.

Дисертаційна робота виконана на кафедрі кафедри креативних культурних індустрій Навчально-наукового Інституту практичної культурології та артменеджменту Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв. *Науковий керівник* – доктор культурології, професор, професор кафедри креативних культурних індустрій Овчарук Ольга Володимирівна.

Розглянувши звіт подібності щодо перевірки на плагіат, встановлено, що дисертаційна робота Горбула Тараса Олександровича є результатом самостійних досліджень, не містить елементів плагіату та запозичень. Використані ідеї, результати і тексти інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

Дисертація характеризується єдністю змісту та відповідає вимогам щодо її оформлення.

Перелік публікацій за темою дисертації. За результатами досліджень опубліковано 14 наукових праць. Серед яких: 3 статті в наукових періодичних фахових виданнях України; 9 публікацій у збірниках матеріалів наукових конференцій, 2 публікації, що додатково відображають результати дисертаційного дослідження, з них 1 публікація у співаторстві у виданні, що включене до міжнародної наукометричної бази Web of Science.

Наукові праці, у яких опубліковано основні наукові результати дисертації

Статті в наукових фахових виданнях України

1. Горбул Т. О. Культурна спадщина в умовах розвитку сучасної цифрової культури. *Українська культура : минуле, сучасне, шляхи розвитку.*

Напря́м «Культуроло́гія». 2022. № 43. С. 57–58.
DOI: <https://doi.org/10.35619/ucpmk.vi43.580>

2. Горбул Т. О. Еволюція поняття «культурна спадщина»: теоретико-методологічний аспект. *Культурологічна думка*. 2023. № 23 (1). С. 178–187.
DOI: <https://doi.org/10.37627/2311-9489-23-2023-1.178-187>

3. Горбул Т. О. Діджиталізація культурної спадщини в Україні: аналіз особливостей в контексті розвитку цифрової культури. *Культурологічний альманах*. 2023. Вип. 4. С. 212–218. DOI: <https://doi.org/10.31392/cult.alm.2023.4.29>

Публікації, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

4. Горбул Т. О. Культурна спадщина в контексті освітньої програми Digital Humanities (досвід естонських та українських ЗВО). *Культурна спадщина: інноваційні підходи та сталий розвиток: Тези міжнародної науково-практичної конференції, 9-10 вересня 2022 року*. Львів, 2022. С. 68–71.

5. Горбул Т. О. Диджиталізація як сучасний спосіб збереження культурної спадщини. *International scientific conference «The influence of culture and art on the value orientations of civilization in war and post-war times»: conference proceedings (August 30–31, 2022. Riga, the Republic of Latvia)*. Riga, Latvia : «Baltija Publishing», 2022. С. 51–54. DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-237-1-11>

6. Горбул Т. О. Культурна спадщина в контексті досліджень кіберкультури та цифрової культури. *Культура і мистецтво: сучасний науковий вимір: матеріали VI Всеукр. наук. конф. молод. вч., асп. та магістран. / М-во культ. України та інформ. політики; Нац. акад. кер. кадрів культ. і мистец.*; Київ. націон. універ. кул. і мист.; Наук. тов. студ., асп., доктор. і молод. вч. (Київ, 03 листопада 2022 р.). Київ: НАКККіМ, 2022. С. 19–20.

7. Горбул Т. О. Дигіталізація культурної спадщини в контексті сучасних наукових досліджень цифрової культури. *Культурні та мистецькі студії XXI століття: науково-практичне партнерство: матеріали III Всеукр. наук.-практ. конф. / М-во культ. України та інформ. політики; Нац. акад. кер. кадрів культ. і мистец.* (Київ, 10 листопада 2022 р.). Київ: НАКККіМ, 2022. С. 32–33.

8. Горбул Т. О. Етичний аспект диджиталізації культурної спадщини. *Гуманітарний корпус: [збірник наукових статей з актуальних проблем філософії, культурології, психології, педагогіки та історії]*. Випуск 48: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Розвиток освіти і науки як стратегія формування культури майбутнього» (02 грудня 2022 р.). Київ : ТОВ «НВП Інтерсервіс», 2022. С. 9–20.

9. Горбул Т. О. Диджиталізація культурної спадщини як напрям музейної педагогіки. *Музейна педагогіка в науковій освіті : збірник тез доповідей учасників Міжнародної науково-практичної конференції*, м. Київ, 1–2 грудня 2022 р. / за наук. ред. С. О. Довгого. Київ : Національний центр «Мала академія наук України», 2022. С. 49–52.

10. Горбул Т. О. Репрезентація культурної спадщини України в сучасному цифровому вимірі. *Пам'ятки писемності та культури: вивчення, збереження, популяризація : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. з між-нар. участю до 100-річчя Музею книги відділу рідкісних видань та рукописів Одес. нац. наук. б-ки, Одеса, 6–7 груд. 2022 р.* / упоряд. Г. М. Шпак ; відп. ред. Арюпіна Л. В. ; пер. з англ.: А. Р. Коцюрuba, Н. М. Диба; ред.: Н. Г. Майданюк, І. С. Шелестович. Одеса, 2023. С. 249–251.

11. Горбул Т. О. Культурологічні аспекти дослідження діджиталізації культурної спадщини в умовах війни. *Актуальні проблеми розвитку українського та зарубіжного мистецтва: культурологічний, мистецтвознавчий, педагогічний аспекти : матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції (с. Світязь Шацького району Волинської області, 16–18 червня 2023 року)* ; Волинський національний університет імені Лесі Українки. Львів – Торунь : Liha-Pres, 2023. С.22–24. DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-317-3-4>

12. Горбул Т. О. Репрезентація теми діджиталізації культурної спадщини в соціальних медіа. *Філософія та публічні комунікації: інформаційний простір сучасної культури : матеріали міждисциплінарного круглого столу, приуроченого пам'яті української журналістки, публіцистки, громадської діячки, головного редактора газети «Освіта», члена Національної спілки журналістів України Коноваленко Ольги Степанівни, 27 жовтня 2023 року.* – Львів – Торунь : Liha-Pres, 2023. С. 100–102. DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-349-4-29>

Публікації, які додатково відображають наукові результати дисертації:

13. Gorbul T., Rusakov S. Cultural heritage in the context of digital transformation practices: experience of Ukraine and the Baltic States. *Baltic Journal of Economic Studies*. 2022. Vol. 8. № 4. P. 63–72. DOI: <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2022-8-4-58-69>. <https://www.webofscience.com/wos/woscc/full-record/WOS:000943785600023> (*Web of Science*)

14. Горбул Т. О. Взаємозв'язок проблематики гуманітарної експертизи з діджиталізацією сучасної культури. *Humanistic expertise as a strategy for developing the future culture : Scientific monograph*. Riga, Latvia : Baltija Publishing, 2022. Pp. 67–81. DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-262-3-4>

Структура та обсяг дисертації. Робота складається зі вступу, трьох розділів, поділених на сім підрозділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел та літератури, додатків. Загальний обсяг роботи становить 259 сторінок, з них основного тексту 202 сторінки. Список використаних джерел та літератури містить 376 позицій.

Характеристика особистості здобувача. Горбул Тарас Олександрович народився 7 березня 1981 р. в м. Києві. У 1998–2003 рр. навчався у

Національному університеті харчових технологій, отримав диплом спеціаліста. Протягом 2009-2011 навчався в київському Інституті реклами (маркетинг). У 2020–2022 рр. навчався у Міжрегіональній академії управління персоналом, здобув ступінь магістра права. У 2019–2024 рр. навчався в аспірантурі Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв. Є засновником і керуючим партнером маркетингової агенції Superheroes. Marketing, директором Блокчейн асоціації України. Володіє українською, англійською, французькою, італійською мовами.

Оцінка мови та стилю дисертації. Дисертація виконана фаховою українською мовою, текстове подання матеріалу відповідає стилю науково-дослідної літератури. Структура та побудова дисертації логічна. Стиль дисертації відповідає вимогам МОН України.

Рецензенти рекомендують: відповідно до п.15 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, *пропонується такий склад разової ради:*

Голова ради:

Денисюк Жанна Захарівна – докторка культурології, доцентка, виконуюча обов'язки проректорки з наукової та виховної роботи Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв;

Рецензенти:

Кравченко Анастасія Ігорівна – докторка мистецтвознавства, доцентка, доцентка кафедри креативних культурних індустрій Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв;

Добровольська Вікторія Василівна – докторка наук з соціальних комунікацій, професорка, в.о. завідувача кафедри артменеджменту та івент-технологій Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв;

Офіційні опоненти:

Трач Юлія Василівна – доктор культурології, професор, проректор з наукової роботи Київського національного університету культури і мистецтв

Виткалов Сергій Володимирович – доктор культурології, професор, професор кафедри івентіндустрій, культурології та музеєзнавства Рівненського державного гуманітарного університету.

У результаті попередньої експертизи дисертації Горбула Тараса Олександровича і повноти публікацій основних результатів дослідження

УХВАЛЕНО:

1. Затвердити висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Т. О.Горбула на тему «Діджиталізація культурної спадщини в контексті соціокультурних трансформацій XXI століття».

2. Констатувати, що за актуальністю, ступенем наукової новизни,

обґрунтованістю, теоретичною а практичною цінністю здобутих результатів дисертація Т. О. Горбула відповідає спеціальності 034 Культурологія і вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261, пп. 6, 7, 8 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44.

3. Рекомендувати дисертацію Т.О.Горбула на тему «Діджиталізація культурної спадщини в контексті соціокультурних трансформацій ХХІ століття» до захисту на здобуття ступеня доктора філософії у разовій спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 034 Культурологія.

4. Рекомендувати вченій раді Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв затвердити склад разової спеціалізованої вченої ради:

Голова ради:

Денисюк Жанна Захарівна – докторка культурології, доцентка, виконуюча обов’язки проректорки з наукової та виховної роботи Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв;

Рецензенти:

Кравченко Анастасія Ігорівна – докторка мистецтвознавства, доцентка, доцентка кафедри креативних культурних індустрій Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв;

Добровольська Вікторія Василівна – докторка наук з соціальних комунікацій, професорка, в.о. завідувача кафедри артменеджменту та івент-технологій Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв;

Офіційні опоненти:

Трач Юлія Василівна – доктор культурології, професор, проректор з наукової роботи Київського національного університету культури і мистецтв

Виткалов Сергій Володимирович – доктор культурології, професор, професор кафедри івентіндустрій, культурології та музеєзнавства Рівненського державного гуманітарного університету.

Презентація Горбула Тараса Олександровича на 10 сторінках додається.

Головуючий:
доктор історичних наук

Віктор Карпов